

Husso supplicium eod. anno 1415, die 6 julii, ac de Hieronymo Pragensi anno 1416, die 30 maii. Queruntur hæretici, hos sectarum suarum patriarchas, quos tanquam martyres venerantur, rogo fuisse impositos et exustos, etsi Constantiam accesserint obtenta securitatis fide, quam vocant *Salvum conductum*. Sed queruntur inique et injuste. Nam Joannes Hus neque a Pontifice, neque a concilio, ut ex ejusdem Hussi litteris constat, securitatem illam obtinuerat, sed tantum a Sigismundo, coarctatam ad iter, hujusque incommoda, ad solutionem tributi vel telonii, ut apparet ex litteris imperatoris datis Spiræ, anno 1414, die 18 octobris. Cum autem contra promissa et pacta, quibus sponderat se iudicium concilii subiturum, discessisset Constantia, et in hæresi post damnationem evasisset pervicacior; ipsius Sigismundi jussu coniectus in carcerem, merito pertulit pœnam perfidiæ suæ. Hieronymus vero, tametsi a synodo, non a Sigismundo, obtinuerat *Salvum conductum*, quia tamen damnationi Wiclefi et Joannis Hussi consensit, horum hæresim ejuravit sessione XIX; palam postea testatus se fraude et mendaciter id egisse, ac in pristinos prolapsus errores, frui non poterat ea securitate, quæ ipsi concessa fuerat ea apposita conditione, *ut justitia semper salva maneret*, quantum fides exigeret orthodoxa. Videatur in *Historia hussitarum* Joannes Cochlæus, et dissert. VII hujus sæculi Nat. Alexander.

Dogmatizavit Joannes Hus, Ecclesiam constare ex solis prædestinatis, carere visibili capite, hæreticos tradi non posse sæculari iudici puniendos, et neminem sacerdotum a prædicatione verbi Dei posse ab episcopis, vel a pontifice removeri, aliaque his affinia 39 comprehensa articulis¹, proscriptis a PP. constantiensibus. Circa Eucharistiam tamen, confessionem sacramentalem, invocationem sanctorum et Purgatorium, Joannes Hus nunquam oppugnavit doctrinam catholicæ Ecclesiæ, ideoque frustra illius concordiam jactant posteriores hæretici.

Orti ex hussitis *thaboritæ*, *orphani* et *calixtini*. Primi ita

¹ Vid. Continuat. *Hist. Fleury*, lib. CIII, n. 74. Sessione tamen concilii XV redacti sunt ad 30.

appellati sunt a monte in quem duce Joanne Zisca, homine æque impio, ac strenuo, sese receperunt, et cui *Thabor* nomen dederunt. Horum quidam *orphani* dicti sunt, quasi orbati patre, post mortem ipsius Ziscæ, qui obiit pestilentia anno 1424, die 6 octobris in castro *Priscon*, mandans ut e pelle sua ad terrendos hostes tympanum conficeretur. *Calixtini* denominati fuere, qui communionem sub utraque specie necessariam putantes, calicis formam ubique pingebant, unde pervulgatum distichon:

Tot pingit calices Bohemorum terra per urbes,
Ut credas Bacchi numina sola coli.

Prodierunt pariter ex Gallia belgica et in Bohemiam irrupere novi *adamitæ*, nudi incedentes, addicti promiscuis connubiis, in omnem exardescentes libidinem, atque adeo inverecundi, ut memoratus Zisca, dux hussitarum, illos gladio, flammisque ultricibus deleverit. Quorum dux *Pichardus* nomine se Adam ac Dei filium audacter nominabat. Paululum modestiores *fossarii*, qui ad instar brutorum promiscuam explebant libidinem in abditissimis locis fossisque, unde sortiti sunt nomen. Quidam demum e Wiclefi secta erumpentes, cœperunt adversus *pædo-baptismum* insurgere, asserentes regenerationis lavacrum parvulis inutiliter conferri, neque illo indigere filios e fidelibus procreatos.

Hæc de hæresibus tantum; nam errores a pluribus hoc sæculo absque pertinacia assertos, quoniam non coaluerunt in sectam, licet proscriptos, non est loci hujus singulatim exponere¹.

¹ Errorum, quos prætermittimus, auctores sunt Matthæus Grobon, ord. Præd. (V. *Nat. Alex.*, cap. II, art. 4); Manfredus, ejusd. ord. (V. *S. Ant. III P.*, tit. XXII, cap. VII, n. 8); Alphonsus Tostatus (V. *Rayn.* ad an. 1443, n. 24); FF. nonnulli carmelitæ *Spond.* ad an. 1473, n. 13); Joannes Parvus (*Petit*) de quo Gerson, tom. V, edit. Dupinii; Augustinus de Roma, Aug. de quo *Acta Conc. Basil.*, sess. XXII; Laurentius Valla, apud Dominicum Berninum, *Sæc. XV*, cap. VI, etc. Accedit *Pomponius Lætus*, quem, si revera, ut aiunt, abjecto christiano nomine Petri *Pomponius* dici voluit, et si colebat Romulum, atque celebrabat natalem diem Urbis, non a fide extorrem dumtaxat, veram etiam idololatram vocemus oportet.

CAPUT IV.

RECENSENTUR SCRIPTORES PRÆCIPUI QUI SÆCULO XV PERTRACTARUNT
DE REBUS ECCLESIASTICIS.

Inter plurimos illos, qui vertente sæculo XV sapientia honestissimum sibi nomen compararunt, theologis claruerunt eruditissimi ex Latinis quidem *Petrus de Alliaco* Ambianensis, card. S. R. E., qui pro fide catholica in concilio constantiensi egregiam navavit operam, editisque exquisitis lucubrationibus, diem obiit in urbe, cui præerat antistes, cameracensi anno 1425. *Joannes* a pago agri rhemensis, ubi in lucem editus est, cognominatus *Gersonius*, ipsius Petri de Alliaco discipulus, cum sapientia, tum pietate conspicuus, humanis exemptus rebus anno 1429. Augustinenses duo ¹, *Paulus* Utinensis, a domicilio *Venetus* nuncupatus, et *Andreas Bilius* Mediolanensis, quorum ille anno 1428, iste vero anno 1429 naturæ persolvit debitum. *Thomas Valdensis*, carmelita, cujus mors contigit anno 1431, celeberrimus fidei catholicæ propugnator, atque a nonnullis inter beatos connumeratus. *Joannes* S. R. E. card. *de Turrecremata*, et *Joannes Capreolus* ord. Præd., unus 1468, alter hoc quidem sæculo, sed incerto anno defunctus. *Nicolaus* S. R. E. card. *de Cusa* ², qui decessit anno 1464. *S. Joannes a Capistrano*, ord. Min., cujus beata mors contigit an. 1456, et *Gabriel Biel*, qui e vita migravit circa an. 1495.

Ex Græcis vero claruerunt *Bessarion*, archiepiscopus nicænus, et S. R. E. card., qui obiit anno 1472 ³. Is pro Latinis decertavit invictè: nam *Simeon Thessalonicensis*, *Macarii* duo,

¹ *Gulielmus Becchius* Flor., episcopus fesulanus, obiit an. 1491; *Henricus* vero *de Langestein* florebat initio sæculi. Augustinensis uterque.

² Calumniantur quidem heterodoxi Cusanum, in *Conjectura de novissimis diebus*, asserere pontificem romanum esse *Antichristum*. Mentuntur plane, capite enim VII aperte loquitur de Antichristo venturo paulo ante universale iudicium, de quo agitur proximo cap. VIII.

³ Falso quidam obiisse tradunt anno 1437. Fuerat monachus S. Basili, quemadmodum *Isidorus Ruthenus*, patriarcha C. P., qui obiit Romæ anno 1463.

unus monachus montis Atho, alter episcopus ancyranus, et *Georgius Scholarius*, vel *Gennadius* C. P., studiose Græcorum schisma foverunt; atque *Georgius Trapezuntinus* ¹, qui steterat pro Latinis, ad Mahumetis insanias defecit, luitque morte repentina pœnam perfidiæ.

Illam vero theologiæ partem, quæ spectat institutionem morum et vitam asceticam, magnopere illustraverunt *S. Antonius*, archiepiscopus Flor., ord. Præd., *S. Bernardinus Senensis*, ord. Minorum, *S. Laurentius Justinianus*, Venetorum patriarcha, *Jacobus Magnus* Toletanus, ord. Eremit. S. P. Aug., et *Thomas a Kempis*, canonicus regularis. E vivis autem primus excessit anno 1449, alter anno 1444, tertius anno 1455, quartus anno 1462, ac postremus anno 1471.

Sacras conciones verbis, scriptisque illustrarunt *S. Vincencius Ferrerius*, ord. Prædicatorum, ad superos translatus anno 1449; *Nicolaus Auximanus*, ord. Minorum, sublatus e vita paulo post annum 1442; Augustinenses duo Florentini, *Honiphrius Stecutus* patriæ archiepiscopus, et *Simeon Tornaquinci*; quorum ille sublatus est anno 1403, ac iste 1429. Nec prætermittendus *Hieronymus Savonarola*, ord. Præd., in magna temporum calamitate combustus Florentiæ anno 1498, quamvis etiamnum disceptetur, an Christi martyr, an pseudopropheta sit nuncupandus ².

At Commentariis sacras Scripturas illustrarunt, præter *Alphonsum Tostatium*, episcopum abulensem, mortuum anno 1454, de quo illud profertur:

Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne,

Thomas Anglicus, ord. Prædicat., *Dionysius Carthusianus*, et *Jacobus Perez* augustinensis, quorum, aliis prætermisissis, con-

¹ Alius a *Georgio Trapezuntio*, qui obiit Romæ anno 1486, de quo in App. De isto Caveus in *sæculo synodali* ad annum 1461. Ille, qui anno 1486 decessit, ante obitum omnium, quæ didicerat memoriam nonagenarius amisit. Adde Theodorum Gazam thessalonicensem, extinctum an. 1478.

² Adversarius Savonarolæ adhæsit quoque Marianus a Genazano Aug. vir summus ac præstantior, quam ad an. 1482 visum sit Bzovio. Prior fuit Marianus Florentini cœnobii S. Galli, nunc diruti, obiitque Suesse eodem, quo Hieronymus crematus est, anno.

tigit obitus, prioris anno 1403, alterius¹ anno 1471, et tertii anno 1490.

In historiis insudarunt plurimum qui sequuntur. Ineunte enim sæculo Chronicum ad sua usque tempora deduxit *Jordanus* de Argentina, Aug. De schismate inter Urbanum VI et Clementem antipapam, et vitam Joannis XXIII, luculenter conscripsit *Theodoricus de Niem*, qui ætate illa florebat. *Flavius Blondus* Foroliviensis Romæ triumphantis libros decem, et Romæ instauratæ libros tres edidit, præter decades tres historiarum romanarum, et librum de origine et gestis Venetorum. Florebat circa annum 1440, siquidem meminit *Felicitis V*, antipapæ². Ipsius Flavii Abbreviationes, Cosmographiam universam et Bohemorum elucubravit *Aeneas Sylvius Piccolomineus* Senensis, postea *Pius II*, de quo i cap. De florentino concilio pertractavit adv. Marcum Ephesium historice ac theologice, circa annum 1440, *Joseph*, episcopus methonensis. Res sui ipsius tempore gestas mandavit litteris circa annum 1460 *Joannes Gobelinus*, a secretis prælaudati pontificis Pii II. *Baptista Platina* Cremonensis, quem *Trithemius Bartholomæum*³ appellavit, scripsit de vitis rom. pontificum a Petro ad sua usque tempora; sublatus est autem pestilentia anno 1481. Permulta circa id temporis e græco vertit, et sanctorum Vitas, aliaque plura exaravit *Ambrosius* Camaldulensis, florentinus, sui ordinis decus. *Jacobus Philippus* Bergomensis, ord. S. P. Augustini, supplementum chronicorum, primo in lucem emisit an. 1485, non semel postea ampliavit, atque obdormivit

¹ Nat. Alex. ait floruisse sæculo XV ineunte; et distinguendus ab alio *Thoma* Eboracensi; ac nullatenus illius Commentaria cum iis confundenda sunt, quæ scripsit *S. Thomas*, Doctor Angelicus.

² Obiit Romæ anno 1458.

³ *Bartholomæum* item dixere *Vossius*, *Bælus*, alii. De illo *Sannazarius*:
Ingenia et mores, vitasque obitusque notasse
Pontificum, argutæ lex fuit historiæ.
Tu tamen hinc lautæ tractas pulmenta culinæ.
Hoc, Platina, est ipsos pascere pontifices.

Nimirum scripsit quoque libros X *De tuenda valetudine, et popinæ scientia*. Extat in edit. lugdunensi anno 1541 post libros *Cælii Apicii De re culinaria*. Scripsit et alia plura.

proximo sæculo, anno scilicet 1520. Florebant circa sæculi XV exitum *Marcus Antonius Sabellicus*, et *Joannes Trithemius*, monachus Benedictini instituti. Ille universam historiam et plura ad Venetos et Aquileienses spectantia quatuor voluminibus complexus est, obiitque Venetiis anno 1506; *Thithemius* de illustribus viris Germanis, et ord. S. Benedicti, de scriptoribus ecclesiasticis, variaque monasteriorum Chronica, misso stegonographiæ opere proscripto, ac decessit anno 1519¹.

Addamus nonnullos ex illorum classe, qui jus canonicum excoluerunt, saltem *Joannem de Ligniano* Mediolanensem, *Petrum de Ancharano* Bononiensem et *Baldi* auditorem, *Antonium* a Butrio, *Franciscum Zabarellam* Patavinum, ex archiepiscopo florentino S. R. E. cardinalem, *Joannem* de Imola. *Felinum* Ferrariensem et *Andream Barbatium* Siculum, *Joannem*, cardinalem *de Turrecremata*, qui juris etiam canonici peritissimus fuit, commemoravimus paulo supra.

CAPUT V.

IMPERATORUM SERIES, SANCTORUMQUE NATALIS DIES.

Extincto imperatore Occidentis *Ruperto*², electus est *Sigismundus*, filius *Caroli IV* et frater *Wincelai*. Diximus *Rupertum* vita functum anno 1410, XII kal. junias; electio autem *Sigismundi* contigit anno 1411, XIII kal. aprilis. Interfuit concilio constantiensi, ac diuturnum adversus hussitas bellum gessit, interdum sinistro eventu. Iis tamen anno 1436 devictis, suum

¹ *Joannes Annius* Viterbiensis, de quo plura Nat. Alex., art. 6, num. 32, videtur permultis edidisse falsa commenta. Vide *Vossium De hist. lat.*

S. Antonini, arch. Florentini, qui scripsit *Summam historiam* in tomos tres distributam, paulo antea meminimus.

² Diximus superiori sæculo *Rupertum* fati cessisse *Oppenheimii* in inferiori Rheni Palatinatu, sepultum vero *Heidelbergæ*, in æde S. Spiritus, quam ipse erexerat, et ubere proventu dotaverat, ubi hoc illi appositum epitaphium: *RUPERTUS, dux Bavarix, comes Rheni Palatinatus, Romanorum rex, justus pacis et religionis amator, dignus Deo visus qui pro justitia pateretur. hujus sacræ ædis et collegii institutor, hic cum castissima conjuge Elisabetha, Norici montis Burgravia, quiescit; vita functus anno Christi 1410.*

Bohemiæ regnum ingressus effusissima populi lætitia et acclamatione, diruta ab hæreticis templa instauravit, expoliata sacra suppellectili instruxit, et violata, restituto Dei cultu, purgavit. Solos hæreticos in perfidia manentes jussit excedere. Ipse occubuit die 9 decembris anno 1437, Varadini tumulo conditus¹.

Inauguratus deinde Sigismundi gener et filiæ ejus Elisabethæ maritus *Albertus II*, Austriacus. Qui anno 1438 ter accepit coronam: kalendis januarii, tanquam rex Hungariæ, die 20 martii, tanquam imperator Occidentis et die maii sexta, tanquam rex Bohemorum. Polonos superavit, Turcas ex Hungariæ finibus expulit, et Bohemos, qui Casimiro, fratri regis Poloniæ, se dederant, revocavit ad officia. At recedentibus e Servia Turcarum copiis, Albertus Buda reversurus Viennam anno 1439, die 26 octobris, in itinere dysenteria extinctus est.

Imperavit diutius, nempe annis 52 *Fredericus III*, Austriacus, electus Francofurti anno 1440, die 30 martii. Natus erat Ernesto Austriæ duce, imperatoris Alberti II fratre patruale. Quoniam a bello abhorrebat, eoque imperante regnavit summa, in ejus imperio pax, quamquam Marte alibi fervescente, adeptus est *Pacifici* cognomentum. Eleonoram filiam regis Lusitaniæ anno 1452 sibi in matrimonium copulavit, ac simul cum augustissima conjugate imperiale diadema suscepit a Nicolao V eodem anno, die 17 martii². Frederici adscribitur monitis, quod Felix V,

¹ Sigismundum iniisse fœdus cum Helvetiis anno 1474, traditur in additamentis ad Cluverii Geographiam lib. II, capite xvii, a Joanne Bunone. Mendum irrepsisse, et legendum anno 1434. Fœdus illud a Maximiliano I abruptum, renovatum est anno 1511 ab eodem imperatore. Znoymæ, *Znaim*, in Moravia defunctus, illuc profectus ad Filiam, Bohemorum genti diffidens. Obiit vero prædicta die 9 decembris (quidam aiunt 8), anno ætatis 70, hungarici regni 51, bohemicus 17, romani 27. Inde magnifico regioque apparatu Varadinum translatus est.

Quidam Germaniæ scriptores inter Rupertum et Sigismundum recensent imperatorem *Jodocum*, Moraviæ marchionem, filium Joannis Henrici, fratris Caroli IV. At is a solis episcopis et a Sigismundo patruale suo suffragia retulerat, neque corona insignitus est unquam. Ineptum fuisse ad res gerendas, ac sexto mense a morte Ruperti functum vita Brunæ, vulgo *Brina*, Æneas Sylvius, aliique scripserunt.

² Platina inquit die XV.

antipapa, sponte Nicolao sese subjecerit, eique reconciliatus, creatus fuerit S. R. E. cardinalis et apostolicæ Sedis in Sabaudia legatus. Operam dedit, ut Maximilianus ejus filius constitueretur rex Romanorum, die 17 februarii anno 1486, et anno ipso, die aprilis decima, redimeretur Aquisgrani corona Caroli Magni, Segoduno, id est Norimberga, adsportata. Suprema autem Frederici dies fuit septembris septima¹ anno 1493, Lentia in Austria superiore, Viennam inter ac Ratisponam.

Successit itaque patri *Maximilianus*, qui tenuit imperium usque ad annum Christi 1519. Anno 1494 cum Carolo VII, Galliarum rege, pacem firmavit; anno 1496 in Italiam irrupit animo expugnandi Neapolim; Liburno classem admovit, sed jactatis tempestate navibus, rediit re infecta in Germaniam. Hujus Cæsaris bella consignanda sunt sæculo decimo sexto. Obiisse enim anno 1519 nuper diximus. Dies ejus emortualis duodecima januarii; locus mortis Lentia, sepulcri Neostadium². Ex priori uxore Maria, filia Caroli, ducis Burgundiæ (alteram enim post illius mortem duxit, Blancam, filiam Galeatii, ducis mediolanensis), susceperat Philippum, Austriæ archiducem, patrem *Caroli Quinti*.

Quid vero de imperio Græcorum? Obierat *Emmanuel Palæologus* anno 1425, die 20 julii. Imperium tum accepit Joannes Palæologus II, filius Emmanuelis et Irenis. Is cum Amurathe, Turcarum sultano, pacem iniit anno 1426. Joannes iste Palæologus, qui interfuit florentino concilio, mortem oppetiit die 31 octobris, anno 1449. Ei successit *Constantinus Dragases*, Joannis Palæologi frater³, et e Manuele natus anno 1403. Impe-

¹ Ita in *Hist. Rom.* M. De Chrares tom. II, p. 275. Continuator Fleury, lib. CXVII, num. 66, et alii. Calvisius tamen mortuum inquit die 19 augusti.

² *Lentia*, seu Lentium, vulgo *Lintz*, metropolis Austriæ superioris, duabus munita arcibus, et anno 1741 a Gallis expugnata, recuperata autem anno 1742 ab imperatore Francisco I. Neostadium, *Neustad*, quo nomine aliæ quinque notantur urbes, in Austria, prævalida arce, armamentario, vivarioque insigni exornatum, captum anno 1485 a Mathia Corvino, sed iterum ad austriacam ditionem redactum.

³ Graveson in VI tabula Chronol. success. imp. Orientis, num. 129, ait

rante Constantino, regia civitas C. P. expugnata fuit ab Amurathe II, hegira 857, anno 1453, die 29 maii. Cæso Constantino, dum strenue pugnabat, a gregario milite Turca, funditus deletum est imperium Græcorum; quod si tempora supputentur ab anno dedicationis urbis C. P. facta a Constantino Magno, videlicet, ab anno ær. v. 330, inveniatur imperium constantinopolitanum stetisse annis 1123; a Constantino fundatum, in Constantino altero extinctum¹. Imperium quoque romanum, quod incæperat in Augusto, in Augusto alio fuisse eversum, dictum est in *Historia sæculi V*, capite v.

Ad regnum, quod manet in æternum et conterit, ut Daniel cap. II prænunciavit, omnia alia regna, perpetuo obtinendum transierunt sæculo XV permulti. SS. *Antonini*, arch. Florentinorum, *Vincentii Ferrerii*, *Bernardini Senensis*, *Joannis a Capistrano* et *Laurentii Justiniani*, annum emortualem præcedenti capite commemoravimus. *Carolus*, institutor eremitarum S. Hieronymi, in montibus Fesulanis mortem obiit anno 1419, et anno 1463 *Alexander Oliva*, Augustinensis. Martyrii vero palmam consecuti anno 1458 *Eugenius*, Hibernus, ord. SS. Trinitatis, anno 1460 *Antonius de Ripolis*, ord. Præd., anno 1465 *Andreas Chiensis*, anno 1475 *Simon*, puerulus Tridenti a Judæis crudelissime exercuciatus², et anno 1479 fideles complures Bohemiab hussitis, quorum et annis insequentibus furit sævitia, in odium catholicæ fidei enecati. Sanctorum confessorum adepti sunt aureolas *Nicolaus Albergati*, Carthus., S. R. E. card. et ep. bononiensis, anno 1443; *Ludovicus*, card. et archiepiscopus arelatensis, anno 1450; *Ambrosius*, Florentinus, Aug., anno 1456; *Didacus*, ord. Minorum, anno 1463; *Jacobus*

Constantinum fuisse filium *Joannis Palæologi*, non fratrem, cæteris historicis repugnantibus.

¹ In expugnatione C. P. cæsa sunt quadraginta hominum millia; caput Constantini abscissum et infixum lanceæ. Senes, matronæ, virgines, puberes, impuberes trucidati, proceres optimatesque immanissime dissecti; Cæsaris conjux et filia pertractæ in convivium, palam constupratæ et in frusta concisæ. Vide Sabellicum, Dresserum, Leunclavium.

² Hujus martyrium adversus Vangenseilium et Basnagium vindicavit eruditus Anonymus dissertatione apologetica in lucem edita Tridenti anno 1747.

Picenus, ejusdem ord., anno 1476; *Joannes Sahagunensis*, ord. S. P. Augustini, anno 1479, ejusque confrater *Antonius* de Amandula anno 1450; *Casimirus*, dux Lithuaniam, anno 1484; *Nicolaus*, Helvetiæ anachorita, an. 1487; *Antonius* Aquilanus Augustinensis, anno 1494, aliis 1480; sed hic fuit annus emortualis *B. Andreæ* de Monte Regali, ejusdem instituti. Choros virginum procedentium ad Agni nuptias duxerunt anno 1433 *Lidvina* Batava, anno 1447 reformatrix Clarissarum *Coletta* Corbeiensis, et anno 1463 *Catharina* Bononiensis¹, anno 1497 *Veronica* de Binasco, Augustinensis. Matronis, viduisque præbuere præclarum sanctimoniam exemplum *Francisca* romana, terris erepta anno 1440, et *Rita* de Cassia, sanctimonialis augustiniana, quæ ad superos evolavit anno 1443. In libro vitæ aliorum complurium scripta sunt nomina.

CAPUT VI.

AD ECCLESIE DOCTRINAM AC DISCIPLINAM SPECTANTIA.

Ex condemnatione hæreseon, de quibus egimus cap. III, colligitur quænam fuerint sæculo XV confirmata fidei catholicæ dogmata: Ecclesiam non constare ex solis prædestinatis, esse visibilem, habere constitutum a Christo, non a Cæsare, caput, id est, Pontificem; hunc, licet perditis moribus, esse successorem Petri, habere potestatem *clavium* et facultatem concedendi indulgentias; sacramentorum septenarium esse numerum, in Eucharistia fieri assertam a catholicis *transubstantiationem*, in missa verum offerri Deo sacrificium, necessariam non esse singulis communionem calicis; promiscuum concubitum esse illicitum, aliæque romanæ Ecclesiæ statuta ad fidem, moresque spectantia, esse inconcussa ac firmissima, præcitata hæresum proscriptio iterum, iterumque suadet.

Abusus plurimi decreto synodi basileensis anno 1444 fuerunt sublatis, et eradicatæ quædam Fratrum mendicantium opiniones, asserentium parochos non teneri festis diebus missas in

¹ S. *Catharina* Bononiensis scripsit librum *Revelationum*, aliæque commemorata a Vadingo.

suis parœciis audire vel celebrare; moriens in habitu Fratrum Minorum purgatorii pœnas evadere; Mendicantibus fas esse confessionem omnium audire et pœnitentibus impendere absolutionem, facultate nec obtenta, nec petita ab episcopis, atque his nefas esse aliquorum criminum, præter casus in jure expressos, absolutionem sibimet reservare. Cum multorum scandalo auditæ sunt intempestivæ quæstiones, nimio exagitatæ fervorè, ut Joannis Parvi de licita tyrannorum occisione, et quæ diu viguit inter Fratres Prædicatores ac Minoritas de separatione divinitatis a Christi sanguine in Parasceve e corpore effuso.

Verum institutis regularium amplitudo et decor accessit. Etenim anno 1419¹ S. Bernardinus Senensis ad rigidiorum vendi formam revocavit Fratres Minores, unde nuncupati sunt *Observantes*. Cisterciensibus non procul a Toletis, anno 1425, pristinum indidit spiritum *Martinus Vargas*. Francisca Romana moniales, quæ Romæ vocantur *Turris Speculorum*, instituit anno 1433 sub regula monachorum M. Oliveti. Ordinis Minorum anno 1435 fundamenta posuit S. *Franciscus* de Paula. In Augustiniana familia anno 1444 instituerunt² congregationem insubricam F. *Joannes Rochus* Papiensis et B. *Georgius* Cremonensis, curante *Gerardo* Ariminensi priore generali. Congregationem alteram, S. Mariæ Consolationis nuncupatam, instituit anno 1473 B. *Joannes Baptista Podius* Genuensis. Clerici regulares, quos *Barnabitas* vocant, propagari cœperunt anno 1484.

Ex pluribus ordinibus equestribus duos nobiliores commemorabo dumtaxat: nimirum *Velleris Aurei* et S. *Mauritii*. Pri-

¹ Duæ congregationes brevitatis causa prætermittuntur, canonicorum regularium, ab Ecclesia S. Donati in *Scopeto* nomine *Scopetorum*, sæculo ineunte instituti a F. Stephano, Senensi, ord. Erem. S. P. Augustini. Et congregatio S. *Justinæ*, ord. S. Benedicti, sub initio pariter hujus sæculi instituta Patavii. Eremitarum montis Fesulani meminimus superiori capite.

² Dominicus Ant. Gandolfi, pag. 231, diss. *Hist. de CC. script.* initia hujus congreg. refert ad annum 1438: *Georgium* Cremonensem auctorem principem facit. Hunc plures (Graveson etiam, ac noster Florez) falso appellant Gregorium.

mus auctorem habuit Philippum II, Burgundiæ et Brabantiaë ducem, anno 1430; alter Amadeum VIII, ducem Sabaudiaë, de quo in superioribus plura, anno 1434.

Relati solemnibus cæremoniis inter sanctos fuerunt ab Eugenio IV anno 1446¹ *Nicolaus Tolentinas*; a Nicolao V an. 1450 *Bernardinus Senensis*; a Callisto III anno 1455 *Vincentius Ferrerius*, et anno 1457 *Osmundus*, ep. sarisberiensis; a Pio II anno 1461 *Catharina* Senensis; a Sixto IV anno 1481 *Berardus*, aliique fratres Minores, anno 1420 martyrium perpessi Marochii; anno 1482 Ecclesiaë doctor *Bonaventura*, atque ab Innocentio VIII anno 1485 *Leopoldus* Austriacus.

Annum jubilæi, quem Bonifacius VIII singulis annis centenis, Clemens VI quinquagesimis, et Urbanus VI trigesimis tertius, ut alibi diximus², statuerant esse celebrandum, Nicolaus V rursus ad annos quinquagesimos revocavit, et Sixtus IV ad 25, ut servatur hætenus, coarctavit. Celebratus est itaque anno 1475. Rosarii B. M. V. devotio, auctore B. *Alano*, circa annum 1473 cœpit ardentius exerceri et propagari, ut constat ex laudati pontificis Sixti IV constitutione xviii.

APPENDIX

SIVE RERUM ALIARUM HISTORICARUM COMPLEXIO.

A regum nominibus et ab imperio Turcarum hanc syllogem auspicamur, bellorum exitus, eventus alios et litterarum fortunam subjicientes. Galliarum rex *Carolus VI* anno Christi 1422 migravit e vita. Huic successit *Carolus VII* anno 1461. Tum regnavit *Ludovicus XI* ad annum usque 1483. Deinde *Carolus VIII* usque ad annum 1498 regnum administravit. Successor ejus *Ludovicus XII* anno 1515, cum mortali vita terrenum regnum absolvit.

¹ Nicolaus inter sanctos relatus est die 5 junii, in festo Pentecostes. Sumptum ab Augustinianis factum excessisse summam aureorum quinque mille scribit quoque Ciaconius. Extat inter Eugenii IV numismata unum cum inscriptione: *Nicolai Tolentinatis sanctitas celebris redditur. Sic triumphant electi.*

² Sæc. XIII et XIV, cap. vi.